

" Waterkwaliteit en visbestand in het Fort van Oelegem anno 2026 "

1. Inleiding

Het Fort van Oelegem valt onder de Stelling van Antwerpen en maakte deel uit van de hoofdverdedigingslinie rond Antwerpen. De plas ligt rondom het fort en heeft een oppervlak van 5,9 hectare. Bijna de helft van de plas heeft een diepte van 3 meter. Er is geen submerse- en emerse vegetatie aanwezig.

In het Vlaamse Gewest bevinden zich in elke provincie diverse stilstaande wateren. Deze wateren hebben een belangrijke functie voor de openbare visserij. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is verantwoordelijk voor het visstandbeheer in deze wateren.

2. Waterkwaliteit

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beschikt niet over meetgegevens van de waterkwaliteit van het Fort van Oelegem.

De fortgracht staat in verbinding met de Antitankgracht. De waterkwaliteit is goed en wordt jaarlijks gecontroleerd.

Het Fort van Oelegem is een bekende locatie waar bevers actief zijn; je kunt er een grote, door een bever gebouwde beverburcht zien (een grote takkenhoop met onderwateringang), plus sporen zoals afgeknaagde bomen en schors, vooral aan de binnenoever van het forteiland, waar de bevers een veilige plek hebben gevonden en geen dammen hoeven te bouwen vanwege de hoge waterstand. De bevers zijn er al sinds 2019, knagen aan jonge bomen en takken, maar zijn vooral 's nachts actief, en het gebied rondom het fort biedt een uniek natuurgebied waar beversporen zichtbaar zijn.

3. Afvissingen

De meest recente afvissing van het Fort van Oelegem dateert van 2024.

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft ATKB opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in het Fort van Oelegem in de provincie Antwerpen in 2024.

De bemonsteringen van Fort van Oelegem zijn uitgevoerd op 27 november 2024.

Voor het presenteren van de bestandschattingen zijn de gevangen vissoorten ingedeeld in ecologische groepen en gilden. De indeling in ecologische groepen wordt beschreven in het Handboek Hydrobiologie (Bijkerk et al., 2014).

De ecologische groepen zijn voornamelijk gebaseerd op voedselvoorkeur. Dit hangt samen met de lengte van de vissoorten: kleine exemplaren benutten ander voedsel (bijvoorbeeld zoöplankton) dan grote exemplaren (die veelal macrofauna of kleine vissen eten).

Voor snoek wijkt de indeling af van de overige vissoorten, omdat deze vooral uitgaat van de voorkeur van deze soort voor een bepaald type habitat.

Naast ecologische groepen zijn de vissoorten ingedeeld in stromingsgilden volgens FAME (Noble & Cowx (2002)). De indeling in stromingsgilden is gebaseerd op de voorkeur van soorten voor stromend dan wel stilstaand water.

Er worden drie stromingsgilden onderscheiden:

Eurytopen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;

Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;

Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

a) Vissoortensamenstelling

In Fort van Oelegem zijn in totaal 8 vissoorten aangetroffen (exclusief hybride). Hiervan behoren vijf soorten tot het eurytope gilde, namelijk aal, baars, blankvoorn, brasem en snoek. Rietvoorn en zeelt zijn de enige aangetroffen limnofiele vissoorten. Ook is één exoot aangetroffen, namelijk zwartbekgrondel.

Vergelijking met eerdere visstandonderzoeken

In 2013 (de Bruijn & Vis, 2014) en 2018 (Mies & van Giels, 2018) is eerder onderzoek gedaan naar de visstand in Fort van Oelegem, in 2013 is dit uitgevoerd door het bureau Visadvies. Resultaten van dit onderzoek dienen als indicatief te worden beschouwd sinds hier een andere bevissingsmethode is gebruikt.

In Tabel 16 is een overzicht gegeven van de soortensamenstelling in 2013, 2018 en 2024. Met acht aangetroffen vissoorten is de soortenrijkdom in 2024 (een stuk) hoger dan in voorgaande jaren.

Soorten als rietvoorn, zeelt en zwartbekgrondel zijn wel in 2024 aangetroffen, maar niet tijdens de bemonstering in de voorgaande jaren.

Voor deze soorten geldt dat de aangetroffen aantallen in 2024 dermate laag waren dat het al dan niet aantreffen van deze soorten met name op toeval berust. Karper is sinds 2013 niet meer aangetroffen en aal is ten opzichte van 2018 wel weer aangetroffen. In 2013 zijn karper en aal gevangen in de fuiken. Dit vangtuig is tijdens dit onderzoek en in 2018 niet ingezet.

b) Omvang van het visbestand

In Tabel 6 en Tabel 7 is de geschatte omvang van het totale visbestand in Fort van Oelegem gegeven in respectievelijk kilogram en aantal per hectare.

De omvang van het visbestand in Fort van Oelegem is geschat op 398,9 kg/ha en 302 stuks/ha. Op basis van biomassa bestaat het bestand voornamelijk uit eurytopen (99%). De limnofielen hebben een aandeel van 1% en de exoten hebben een verwaarloosbaar aandeel van minder dan 1%.

Op soortniveau bestaat het bestand voornamelijk uit brasem (96%).

Op basis van aantallen bestaat het visbestand eveneens met name uit eurytope vis (92%). De limnofielen hebben in aantallen een aandeel van 8% en de exoten een aandeel van minder dan 1%. Op soortniveau wordt brasem het meest frequent aangetroffen (49%), gevolgd door baars (25%).

4. Karpervissen op het Fort van Oelegem

Het Fort van Oelegem heeft nut gedaan in WO I, maar vandaag de dag staat het Fort van Oelegem bekend voor zijn hengelsport en de prachtige natuur rondom het Fort en het overwinteringsreservaat voor vleermuizen. Rondom het Fort loopt een water en je mag er enkel vissen aan de buitenste ring van de gracht. Het water zelf gaat tot 50 meter breedte en 4 meter diepte. Op de bodem kan je vooral zand aantreffen met hier en daar wat plantengroei.

Ook voor karpervissers is het Fort van Oelegem zeer interessant. Er zitten karpers tot 20 kg op dit water. De beste karperstekken zijn aan de achterkant bij de ruitersclub van Oelegem. Ook op forums heb ik al info gevonden dat er veel karper op het Fort van Oelegem zit. Er is wel in 2018 een grote sterfte geweest op het Fort van Oelegem.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2026

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 297 van 15 december 2025 } .

TABEL 6 en TABEL 7

Tabel 6 Raming van het visbestand in Fort van Oelegem (kg/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	5,3	-	-	-	1,8	3,6
	Baars	0,8	0,2	0,4	0,2	-	-
	Blankvoorn	1,8	0,0	0,1	1,5	0,3	-
	Brasem	383,1	-	-	-	0,5	382,7
	Hybride	2,1	-	-	-	-	2,1
Limnofiel	Rietvoorn	0,5	-	0,5	-	-	-
	Zeelt	3,9	-	-	-	-	3,9
Exoot	Zwartbekgrondel	0,0	-	0,0	-	-	-
Subtotaal		397,6	0,2	1,0	1,7	2,5	392,2
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	1,3	-	-	-	1,3	-
Totaal		398,9					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

Tabel 7 Raming van het visbestand in Fort van Oelegem (stuks/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	29	-	-	-	22	7
	Baars	75	53	20	2	-	-
	Blankvoorn	23	1	4	17	1	-
	Brasem	147	-	-	-	2	145
	Hybride	1	-	-	-	-	1
Limnofiel	Rietvoorn	22	-	22	-	-	-
	Zeelt	2	-	-	-	-	2
Exoot	Zwartbekgrondel	1	-	1	-	-	-
Subtotaal		301	54	47	19	25	156
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	1	-	-	-	1	-
Totaal		302					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 16 en TABEL 17

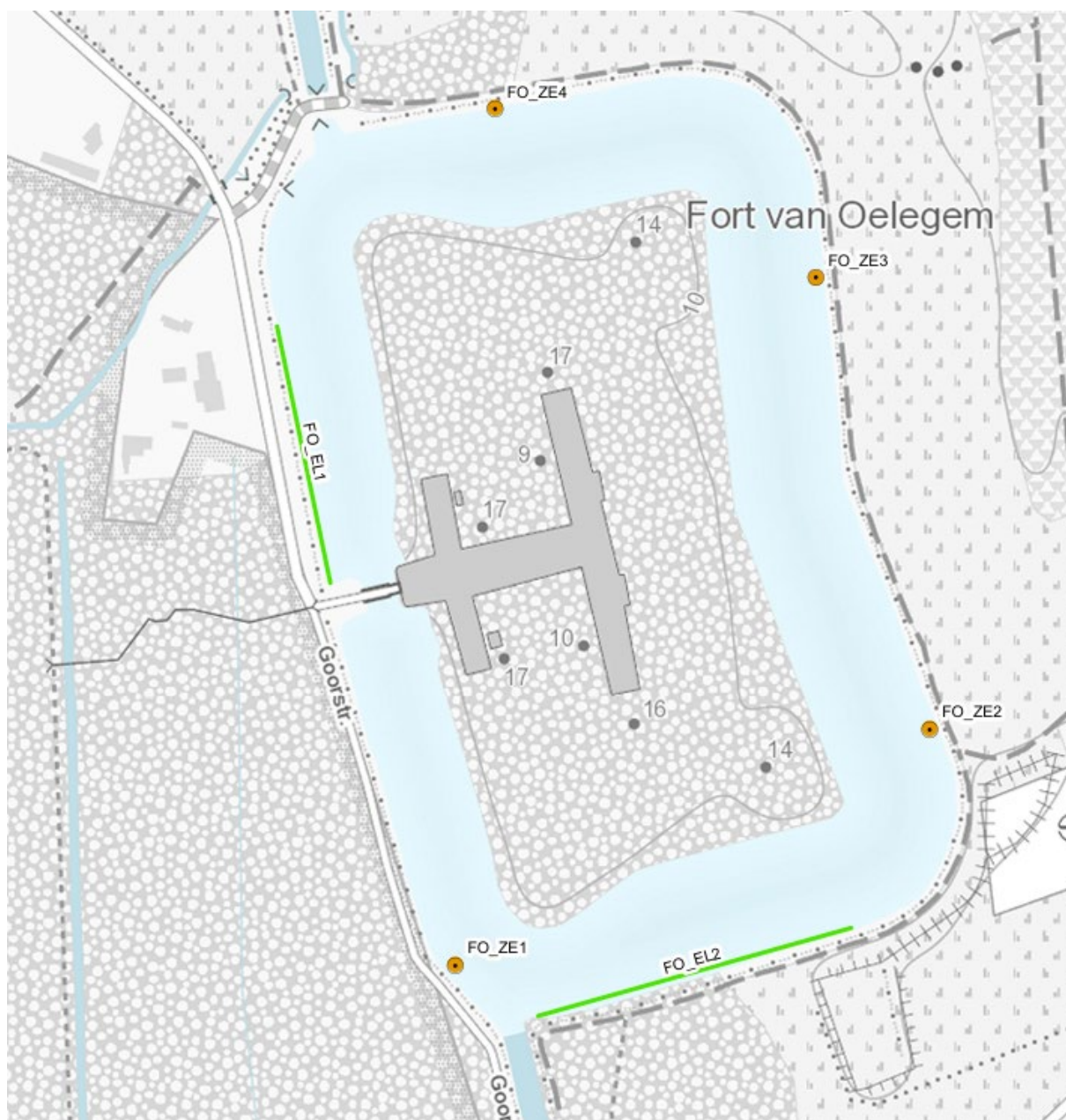
Tabel 16 Soortensamenstelling in Fort van Oelegem in de jaren 2013, 2018 en 2024.

Gilde	Vissoort	2013	2018	2024
Eurytoop	Aal	x	-	x
	Baars	x	x	x
	Blankvoorn	x	x	x
	Brasem	x	x	x
	Hybride	x	-	x
	Karper	x	-	-
	Snoek	x	x	x
Limnofiel	Rietvoorn	-	-	x
	Zeelt	-	-	x
Exoot	Zwartbekgrondel	-	-	x
Totaal*		6	4	8

* exclusief hybride

Tabel 17 Vergelijking van het visbestand (kg/ha) in Fort van Oelegem tussen 2013, 2018 en 2024.

Gilde	Vissoort	2013		2018		2024	
		kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha
Eurytoop	Aal	6,5	33	-	-	5,3	29
	Baars	1,8	105	2,1	146	0,8	75
	Blankvoorn	17,2	498	0,6	4	1,8	23
	Brasem	1,3	1	2,4	4	383,1	147
	Hybride	0,9	4	-	-	2,1	1
	Snoek	1,2	11	6,8	16,7	1,3	1
	Limnofiel	Rietvoorn	-	-	-	-	0,5
Zeelt		-	-	-	-	3,9	2,4
Exoot	Zwartbekgrondel	-	-	-	-	0,0	1
Totaal		28,9	652	11,7	170	398,9	302

Beviste trajecten 2024
 Fort van Oelegem
 Overzichtskaart

- Methode
- Zegenrondgooi- 150m
 - Elektro oever